

Datum 2021-01-13

Diarienummer 1381/20

Finansdepartementet

Göteborgs Stads yttrande över Rut-utredningens slutbetänkande ”Rutavdrag för äldre” (SOU 2020:52)

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Nedanstående delar och förslag i betänkandet anser Göteborgs Stad bör uppmärksammas i remissvaret till Finansdepartementet.

Göteborgs Stads bedömning

Bedömning av behov och lämplighet

Utredningen gör den sammantagna bedömningen att det inte vore lämpligt att införa ett särskilt rutavdrag för äldre. Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning främst utifrån att utredningen visar att det inte finns något uttalat behov av en särskild ordning för rutavdrag för äldre personer. Det finns vidare brister i samordning mellan en sådan ordning och kommunernas ansvar för äldre. Göteborgs Stad anser att de sakliga skälen för att skattemässigt göra åtskillnad mellan äldre och yngre personer i fråga om de föreslagna tjänsterna dessutom är svaga, vilket gör att den föreslagna utvidgningen av rutavdraget kan ifrågasättas från likabehandlingssynpunkt.

Göteborgs Stad bedömer att ett särskilt rutavdrag för äldre ger en valfrihet att köpa tjänster. Det finns äldre som inte har det ekonomiska utrymmet såväl som det finns äldre som inte har skatteunderlag för att kunna göra avdrag. Dessa omständigheter kan leda till en ekonomisk ojämlikhet, då vissa har möjlighet att köpa ruttjänster och andra inte.

Göteborgs Stad delar utredningens uppfattning om att det kan finnas anledning att i ett eventuellt lagstiftningsärende överväga om inte utvidgning i stället borde införas för samtliga enskilda som uppfyller villkoren för rutavdrag enligt gällande bestämmelser.

Äldres användning av rutavdrag

Det finns inget empiriskt stöd för tanken att personer som är 65 år eller äldre har en annan efterfrågan på de tjänster som ett utvidgat rutavdrag innebär.

Därmed anser Göteborgs Stad att det inte heller finns belägg för en ökad efterfrågan.

De motiv som enligt utredningen bör vara vägledande för ett utvidgat rutavdrag kan åberopas för personer som vid årets ingång har fyllt 65 år eller är äldre. Göteborgs Stad bedömer att motiven även är giltiga för personer i andra åldrar och därmed blir argumenten svaga och det kan ifrågasättas om det finns sakliga skäl för en särbehandling. Utifrån ovan beskrivna kan ett särskilt rutavdrag för äldre dessutom vara olämpligt utifrån principer om likabehandling och de skattepolitiska riktlinjerna.

Göteborgs Stad anser att eftersom den allmänna kännedomen om vilka tjänster man kan få rutavdrag för i dagsläget är låg, såg förefaller det troligt att de tjänster som utredningen föreslår i utvidgat rutavdrag för äldre kommer bli svårt att effektivt informera om. Det kan också vara svårt att hålla isär ruttjänster för äldre från de ruttjänster som alla kan köpa. Riktade skattelättnader för vissa slag av tjänster medför gränsdragningsproblem både vad gäller vem som kan köpa tjänsterna och vilka tjänster som gäller för rutavdrag och de som inte ger rutavdrag. Det utvidgade rutavdraget för äldre riskerar att leda till krav på att det ska gälla för alla eftersom det är svårt att legitimera varför det inte ska gälla för alla.

Principiella överväganden

Utredningen konstaterar att äldre personer kan ha ett förhöjt behov av hushållsarbete och att rutavdrag är vanligare bland äldre än yngre. Göteborgs stad håller med om att det inte behöver leda till slutsatsen att rutavdraget behöver utvidgas. I utredningen finns inga underlag om det finns en större efterfrågan eller större behov av fler eller andra ruttjänster bland äldre jämfört med övriga befolkningen. Utredningen konstaterar enbart att det finns mycket knapp information om detta.

Ett huvudsyfte med rutavdraget är att öka marknadsproduktionen av arbeten som hushållen gör själva. Göteborgs Stad anser att förslagen innebär en relativt liten utvidgning av nuvarande rutavdrag utifrån att tjänsterna kan köpas av personer som är 65 år eller äldre vid årets ingång eller dess anhöriga. Förslagen kan förväntas medföra begränsade sysselsättningseffekter i de berörda branscherna även om äldre vid årets ingång stannar kvar något längre på arbetsmarknaden. Göteborgs Stad bedömer att det inte heller finns underlag för att beräkna en sådan effekt och att den sannolikt är mycket begränsad.

Den sammantagna effekten på ekonomin i sin helhet bedöms på lång sikt bli positiv, om än mycket liten, utifrån att en ökning av sysselsättningen förväntas bland personer som har svag anknytning till arbetsmarknaden. I utredningen saknas bedömning för en sådan effekt.

Göteborgs Stad håller med om att äldres behov av tjänster i anslutning till hemmet är individberoende utan entydiga samband med en specifik ålder.

Kommunernas ansvar och skyldigheter enligt socialtjänstlagen ger en otydlighet gentemot de föreslagna tjänsterna. De möjligheter som kommuner har enligt befogenhetslagen som exempelvis servicetjänster, medför att otydligheten ökar ytterligare.

Göteborgs Stad håller med om att ett särskilt rutavdrag, om det införs, behöver inriktas på efterfrågade tjänster som äldre personer inte får normalt inom ramen för exempelvis hemtjänst och ledsagning. Göteborgs Stad instämmer i att det bör vara samma princip som gäller för nuvarande rutavdrag, som kan användas för en efterfrågan på tjänster som går utöver individuella behov.

Ruttjänster för äldre personer

Göteborgs Stad instämmer i att en grundläggande förutsättning för att en tjänst i rutavdraget ska vara meningsfull är att den efterfrågas eller kan antas bli efterfrågad och att det således finns ett upplevt behov av tjänsten. Det finns redan möjlighet att få rutavdrag för mycket av det arbete som utförs i ett hushåll. Göteborgs Stad håller med om att utvidgningen av rutavdraget bedöms kunna öka äldre personers välmående och minska risken för fall, vilket är positivt ur individens och samhällets perspektiv.

Göteborgs Stad anser att med den mycket knappa information som finns gällande behov eller intresse av att köpa ytterligare tjänster om dessa ger rätt till rutavdrag, att det är osäkert om dessa kommer att efterfrågas.

Det finns även anledning att ta hänsyn till vilka tjänster som anhöriga ofta utför och som inte omfattas av nuvarande rutavdrag, samt vilken hjälp som efterfrågas av anhöriga. Göteborgs Stad anser att ett utvidgat rutavdrag, om det införs, kan frigöra tid för anhöriga till de äldre och bidra till att de avlastas i vardagen.

Göteborgs Stad kan konstatera att utredningen gör den sammantagna bedömningen att det inte vore lämpligt att införa ett särskilt rutavdrag för äldre. Samtidigt föreslår utredningen förslag på insatser i ett sådant särskilt rutavdrag för äldre, vilket kan tyckas vara motsägelsefullt. Göteborgs Stad anser att utredningens slutsatser blir otydliga.

Daniel Bernmar (V), Jonas Attenius (S), Jörgen Fogelklou (SD) och Martin Wannholt (D) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan enligt stadsledningskontorets förslag samt avslag på yrkande från M, L och C den 11 januari 2021 (bilaga A).

Emmyly Bönfors (C) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från M, L och C den 11 januari 2021 (bilaga A).

Vid omröstning röstade Axel Darvik (L), Hampus Magnusson (M), Emmyly Bönfors (C) och ordföranden Axel Josefson (M) för bifall till Emmyly Bönfors yrkande.

Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti (S), Martin Wannholt (D), Karin Pleijel (MP), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (V), Jessica Blixt (D), Jörgen Fogelklou (SD) och Jonas Attenius (S) röstade för bifall till Daniel Bernmars m.fl. yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med fyra röster mot nio att bifalla Daniel Bernmars m.fl. yrkande.

Elisabet Lann (KD) antecknade följande till protokollet: Om jag hade haft rätt att rösta hade jag röstat för bifall till Emmyly Bönfors yrkande.

Elisabet Lann (KD) antecknade som yttrande en skrivelse från den 11 januari 2021 (bilaga A).

Representanterna från V antecknade som yttrande en skrivelse från den 11 januari 2021 (bilaga B).

Göteborg den 13 januari 2021
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yrkande angående SOU 2020:52, ”införande av RUT-avdrag för äldre”

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över remiss av RUT-utredningens slutbetänkande ”Rutavdrag för äldre” (SOU2020:5), i enlighet med nedanstående text, översänds till Finansdepartementet.

Yrkandet

Det allmänna RUT-avdraget infördes 2007 av Alliansen. RUT-avdraget är en frihetsreform på många sätt, dels öppnar det upp för fler enkla jobb och kan få fler personer att komma i arbete. Dels underlättar det för många att få ihop vardagspusslet. Behovet av hjälp med olika tjänster i hemmet försvinner dock inte för att man går ner i arbetstid eller går i pension. Även om mer tid finns, kan orken eller förmågan att utföra vissa uppgifter bli mindre. Att då kunna få hjälp med olika sysslor kan vara ovärderligt för en bättre livskvalitet. Ett sätt att göra det på är att köpa in vissa tjänster och där är RUT-avdraget till stor nytta.

Idag nyttjas RUT-avdraget främst av äldre personer. Det kan antas att det därmed finns ett större behov i denna ålderskategori. De tjänster som utförs inom ramen för RUT är sådant som släktingar, vänner eller familj ofta hjälper till med. Det finns indikatorer på att fler tjänster skulle kunna innefattas av RUT-avdraget då behovet finns.

Utredningen påvisar en del brister i införandet av RUT-avdraget. Det är viktigt att ha dessa aspekter i åtanke och lyssna in utredningens resultat. Det innebär dock inte att grundidén med ett äldre-RUT är dåligt. RUT-avdraget är en viktig reform som vi anser att fler borde kunna ta del av och en inriktning på vidgat avdrag för äldre är i grunden positivt. Efter denna utredning är det dock tydligt att det krävs mer arbete för att utforma ett äldre-RUT som verkligen ger önskad effekt. Vi delar uppfattningen om att utvecklingen av avdraget måste ske med eftertanke.

Med utredningens slutsatser i eftertanke står vi fast i övertygelsen om att utvidgningen av RUT-avdraget är positivt i grunden. Vi ser dock att det i denna utredning finns utmaningar med hur det kan genomföras på allra bästa sätt.

Yttrande angående – Remiss från Finansdepartementet - Rut- utredningens slutbetänkande ”Rut-avdrag för äldre” (SOU 2020–52)

Yttrandet

Göteborgs stad har att yttra sig över en remiss från Finansdepartementet gällande rut-utredningens slutbetänkande ”Rut-avdrag för äldre” (SOU 2020-52).

Med rutavdrag ges möjligheter att göra skatteavdrag på hushållsnära tjänster. Nyligen utvidgades och höjdes det redan befintliga rutavdraget. Avdragsmöjligheterna höjdes från 50 000 till 75 000 per år och utökades till nya tjänster, som att få sin bostad möblerad, tvätten lämnad till tvätterier och enklare tillsyn av en bostad, exempelvis genom att ta in post eller vattna blommor. Detta är pengar som omfördelas till rika hushåll från vår gemensamma välfärd.

Vänsterpartiet vänder sig emot att dessa tjänster ska subventioneras genom våra gemensamma skattemedel.

Nu vill regeringen utvidga rutavdraget ytterligare genom att införa ett så kallat ”äldre-Rut”, det vill säga, nya tjänster riktade till äldre personer, som de kan göra skatteavdrag för. Detta trots att det inte ens finns någon efterfrågan på tjänsterna, vilket också utredningen konstaterar. Utredningen konstaterar till och med att det vore olämpligt att införa denna subvention.

Vi delar utredningens bedömning att ett äldre-Rut leder till en urholkad välfärd. Äldreomsorg och välfärden är inte en handelsvara. Med en gemensamt finansierad välfärd och äldreomsorg kan också jämlikheten öka, något som socialtjänstlagen slår fast i portalparagrafen. Där står ”Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas ekonomiska och sociala trygghet och jämlikhet i levnadsvillkor....”

Med ett införande av äldre-RUT finns risk att det ger kommuner ökad legitimitet att fransäga sig sitt ansvar när det kommer till de äldres livsvillkor. Idag finns kommuner där äldre hänvisas till att köpa privata

tjänster, så att kommunens egen verksamhet kan göra nedskärningar till följd av brist på resurser. Detta leder till att den offentliga äldreomsorgen urholkas och ersätts med privata tjänster för den som har råd. Vidare förlorar vi den insyn och kontroll som idag finns i kommunens verksamhet, vilket öppnar upp för välfärdsföretag som ser äldre som en lukrativ bransch att tjäna pengar på.

En utvidgning av ett särskilt rut-avdrag för äldre skulle bland annat kunna vara att man kan göra skatteavdrag för tjänster som sällskap, matlagning, hundrastning med mera. Detta är sådant som redan idag går att få beslut om vid behov efter ett myndighetsbeslut. Det blir också otydligt gällande gränsdragning vad som är den enskildes ansvar och var kommunens ansvar går. Med ett äldre-Rut skattesubventioneras alltså varje insats oavsett om den äldre har behov eller ej. De som brukar säga sig vurma om skattemedel verkar ha missat att detta är ett slöseri av skattemedel utan dess like.

Utredningen har kommit fram till att det vore olämpligt att införa ett särskilt rut-avdrag för äldre. Vi instämmer i det. Förslaget om att införa äldre-RUT måste skrotas. Våra gemensamma resurser ska inte finansiera en satsning som leder till ytterligare ojämlikhet.

Pandemin vi befinner oss i visar tydligt att det finns ett stort behov av att rusta upp äldreomsorgen, vilket kommer kräva stora resurser. Att utvidga det redan dyra rutavdraget till att omfatta ytterligare tjänster särskilt för äldre kommer stjäla dyra resurser från den redan så eftersatta äldreomsorgen. Det menar vi är orimligt med tanke på den situation som råder i äldreomsorgen med kronisk underbemanning. Vänsterpartiet vill att skattepengar ska gå till äldreomsorgen i stället för fler rutavdrag.